

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 70/2025-24

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Ľuboša Szigetihó (sudca spravodajca) a sudcov Petra Molnára a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Mariánom Zemanom, advokátom, Medená 18, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Žilina sp. zn. 51C/22/2023 z 10. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 27. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd napadnutým uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd výrok I napadnutého uznesenia zrušil, vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd rozsudkom č. k. 51C/22/2023-181 zo 14. decembra 2023 zamietol žalobu sťažovateľa o určenie, že rozostavaná stavba rodinného domu bez súpisného čísla postavená na parcele KNC č. 99/6, zapísaná na [REDAKOVANÉ], nachádzajúca sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], obec [REDAKOVANÉ], okres [REDAKOVANÉ], patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov - sťažovateľa a žalovanej 1. Výrokom II konanie proti žalovanému 3 o určenie, že záložné právo zriadené v prospech žalovaného 3 na stavbe rozostavaného rodinného domu neexistuje, zastavil. Výrokom III rozhodol, že žalovaní 1 a 2 majú proti sťažovateľovi nárok

na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Výrokom IV rozhodol, že sťažovateľ má proti žalovanému 3 nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

3. O výške trov konania vo vzťahu k žalovanému 3 rozhodol okresný súd prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka (ďalej len „VSÚ“) uznesením č. k. 51C/22/2023-270 z 8. apríla 2024 tak, žalovaný 3 je povinný zaplatiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 49,50 eur z titulu náhrady súdneho poplatku a vo výške 435,32 eur z titulu trov právneho zastúpenia, súčasne uložil sťažovateľovi doplatiť k súdnemu poplatku 90 eur za podanú žalobu.

4. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej uviedol, že kým sa nerozhodne o späťvzati žaloby, súdne konanie medzi stranami sporu stále prebieha. Žalobu zobral proti žalovanému 3 späť až 14. decembra 2023 pred pojednávaním, a preto nepriznanie odmeny právnenému zástupcovi sťažovateľa za „účasť na pojednávaní dňa 14.12.2023“ bolo nedôvodné. Ďalej uviedol, že pre výpočet tarifnej hodnoty sa nemala použiť hodnota rodinného domu, ale hodnota práva, ktorú v tomto prípade predstavovala hodnota rodinného domu v čase začatia poskytovania právnych služieb, ktorá v danom čase bola 160 742,88 eur. Žaloba vo veci samej bola podaná 21. marca 2023, k tomuto dňu je potrebné počítat výšku súdneho poplatku bez ohľadu na skutočnosť, že sa súdny poplatok „dovyrubuje“ v čase platnosti novely zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov. Podľa názoru sťažovateľa ak okresný súd najskôr prikázal žalovanému 3 zaplatiť mu náhradu súdneho poplatku vo výške 49,50 eur a následne mu „dovyrubil“ súdny poplatok vo výške 90 eur, neoprávnené tým zvýhodnil žalovaného 3.

5. Proti rozhodnutiu VSÚ podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že výrokom I uložil žalovanému 3 zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 435,32 eur. Tu konštatoval, že počas pojednávania 14. decembra 2023 nedošlo k prejednaniu veci vo vzťahu k žalovanému 3, pretože žaloba obsahovala dve samostatné veci (určenie vlastníckeho práva a určenie neexistencie záložného práva), ktoré boli prejednávané v rámci jedného súdneho konania. V merite veci bolo pojednávanie konané len vo vzťahu k žalovaným 1 a 2 vo vzťahu k určeniu vlastníckeho práva. V spore o určenie neexistencie záložného práva došlo k vykonaniu právneho úkonu, a to k späťvzatiu žaloby, po podaní žaloby pred otvorením pojednávania. Náhrada trov konania právnenému zástupcovi sťažovateľa bola priznaná za písomné vyjadrenie zo 14. decembra 2023, a nie za účasť na súdnom pojednávaní, ktoré sa v tejto časti nekonalo, preto mu nárok na náhradu trov za uplatnený nárok nevznikol. Pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby nebolo možné vychádzať z hodnoty veci, keďže predmetný spor nie je sporom o určenie vlastníckeho práva. Výsledok konania o určenie, že neexistuje záložné právo, totiž nezakladá priamo vlastnícke právo. Vo svojej podstate možno právne účinky takéhoto rozhodnutia v príslušnom konaní charakterizovať ako vyriešenie predbežnej otázky, ktorá je relevantná pre iné konania. Pri rozhodovaní o trovách konania o určenie, že neexistuje záložné právo, je namieste určenie základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Na druhej strane, sťažnosť podaná sťažovateľom v časti námietky „dovyrubenia“ súdneho poplatku okresný súd považoval za dôvodnú, preto výrokom II zrušil II. výrok uznesenia vydaného VSÚ. Odôvodnil to tým, že VSÚ správne aplikoval § 11 ods. 4 druhú

vetu vyhlášky a nemal sťažovateľovi vyrubiť poplatkovú povinnosť vo výške 90 eur, pretože žaloba bola späťvzatá pred zaplatením poplatku, a preto sa už poplatok nevyrubuje.

II.

Sťažnostná argumentácia

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie jeho práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ako aj práva vlastníť majetok a práva na ochranu majetku, ktoré videl v nesprávnom nepriznaní náhrady za úkon účasti na pojednávaní 14. decembra 2023 vrátane náhrady straty času advokáta a cestovných nákladov vzniknutých v súvislosti s daným pojednávaním. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že okresný súd v rozpore s rovnosťou strán sťažovateľovi trovy za daný úkon nepriznal, pričom ak by sťažovateľ nevezal žalobu proti žalovanému 3 späť, tak žalovanému 3 by trovy za takýto úkon s najvyššou pravdepodobnosťou priznal. Súdne konanie bolo v danom čase stále vedené a späťvzatie žaloby žalovanému 3 bolo doručené až na pojednávaní 14. decembra 2023. Právny názor okresného súdu nie je ústavne konformný a je v rozpore s rozhodovacou praxou ústavného súdu. Ďalej poukázal na to, že okresný súd nesprávnym právnym posúdením aplikoval na daný prípad nesprávne ustanovenie vyhlášky, keď odmietol akceptovať výpočet trov konania založený na hodnote záložného práva. Nesprávna aplikácia ustanovenia vyhlášky pri určovaní výšky náhrady trov konania zo strany porušovateľa mala za následok neprijateľný zásah do majetkovej sféry sťažovateľa, keďže dôsledkom napadnutého uznesenia mu boli priznané trovy v menšej výške, než na aké má nárok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musia byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom.

8. Ústavný súd opakovane (porovnaj napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017) dáva na známosť, že považuje rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle.

9. Účelom advokátskej tarify je umožniť úspešnej strane sporu získať náhradu za vynaložené náklady v primeranej sadzobníkom vopred určenej výške, ale súčasne neúspešnej druhej strane poskytnúť ochranu pred neprimeranou výškou uplatňovaných trov konania (III. ÚS 114/2017). Otázka presnej výšky náhrady trov v zásade nemá ústavnoprávny rozmer. Otázka s ústavnoprávnym rozmerom by vo vzťahu k rozhodovaniu o trovách konania mohla vzniknúť v osobitnej situácii, akou môže byť neodôvodnené úplné odopretie odmeny advokátovi, posudzovanie koncepcnej otázky týkajúcej sa výpočtu náhrady trov konania či posúdenie aplikácie príslušných ustanovení zákona s ohľadom na osobitné okolnosti daného konania a jeho predmetu. Samotné prepočítanie trov v „treťom stupni konania“ však nie je a ani nemôže byť úlohou ústavného súdu (I. ÚS 475/2020).

10. V sporoch, ktorými bolo zriadenie záložného práva na zabezpečenie pohľadávky, nemožno pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnuté právne služby vychádzať z hodnoty zabezpečovanej pohľadávky. Zriadenie záložného práva súdom nezakladá priamo nárok na uspokojenie zabezpečenej pohľadávky, aj keď je jej výška pri podaní návrhu známa. Vyriešenie otázky, v akom rozsahu bude táto pohľadávka uspokojená, bude predmetom samostatného konania, v ktorom dôjde k meritórnemu rozhodnutiu. Až v konaní, ktorého výsledkom bude nadobudnutie konkrétnej majetkovej hodnoty, bude možné určiť „hodnotu alebo cenu práva“ (II. ÚS 148/2023).

11. V otázke ocenenosti predmetu konania na účely určenia tarifnej hodnoty veci je vždy potrebné vychádzať z konkrétnych okolností jednotlivkej veci. Napriek tomu, že ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať judikatúru všeobecných súdov, musel sa už viackrát vyjadriť k aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky a k významu najmä v ňom uvedeného slovného spojenia „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní, resp. aký vplyv má na zmenu hmotnoprávneho postavenia účastníkov tohto konania (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020, III. ÚS 91/2023). Úvahy okresného súdu (pozri bod 5 tohto uznesenia) preto ústavný súd považuje za ústavne udržateľné.

12. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. V nadväznosti na uvedené sa ústavný súd zameril na odôvodnenie napadnutého uznesenia a skúmal, či jeho obsah poskytuje dostatok dôvodov a argumentov na prijatie záveru o sťažovateľom namietanom neústavnom posúdení veci s presahom do vlastníckych práv.

13. Ústavný súd po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia okresného súdu konštatuje, že jeho právne závery sú v napadnutom rozhodnutí zdôvodnené síce stroho, ale zrozumiteľným spôsobom. Okresný súd vo svojom rozhodnutí uviedol úvahy, z ktorých vychádzal pri posudzovaní odôvodnenosti a účelnosti namietaného úkonu, ako aj prečo nemožno pri určovaní tarifnej odmeny za poskytnutie právnej služby v tomto prípade vychádzať z hodnoty veci, preto ústavný súd konštatuje, že z tohto hľadiska jeho rozhodnutie nie je možné považovať za arbitrárne ani svojvoľné a ani v rozpore s princípom spravodlivosti.

14. Ústavný súd považuje odôvodnenie napadnutého uznesenia za akceptovateľné, pretože nezistil mimoriadny exces pri posudzovaní účelnosti účasti právneho zástupcu sťažovateľa na pojednávaní 14. decembra 2023 (porovnaj aj s ustáleným právnym názorom ústavného súdu citovaným v tretej

vete bodu 9 tohto uznesenia). Okresný súd konštatoval, že v merite veci bolo pojednávanie konané 14. decembra 2023 len vo vzťahu k žalovaným 1 a 2 a vo vzťahu k určeniu vlastníckeho práva. Ak okresný súd vyhodnotil, že nie je účelné priznať právnomu zástupcovi sťažovateľa (v súdnom prípade žalobcu) náhradu trov konania za účasť na súdnom pojednávaní, ktoré sa neuskutočnilo v dôsledku späťvzatia žaloby, s odôvodnením, že nejde o účelne vynaložené výdavky, a zároveň priznal „len“ náhradu trov konania za písomné vyjadrenie zo 14. decembra 2023, nejde o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, ktoré je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania.

15. Realizácia procesného úkonu, s ktorým vyhláška spája právo na odmenu advokáta, je predpokladom na prípadné priznanie náhrady zaň v súdnom konaní. Ústavný súd nezistil, že by okresný súd nesprávnou aplikáciou príslušnej časti vyhlášky zasiahol do ním označených základných práv (k tomu porovnaj body 10 a 11 tohto uznesenia).

16. Ústavný súd preto v súhrne konštatuje, že okresný súd ústavne akceptovateľne odôvodnil napadnuté uznesenie a neexistuje ústavne relevantná excesívna súvislosť medzi označenými základnými právami sťažovateľa na jednej strane a napadnutým uznesením okresného súdu na strane druhej, a preto sťažnosť v celom rozsahu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

17. Keďže ústavný súd nezistil žiadne pnutie s právom sťažovateľa na spravodlivý proces a porušenie vlastníckeho práva sťažovateľ odvodzoval od neho, je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená aj v časti namietaného porušenia ochrany vlastníctva.

18. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2025

Euboš Szigeti
predseda senátu